

VLAAMS PARLEMENT

ZITTING 1995-1996

OPENBARE COMMISSIEVERGADERING

HANDELINGEN

COMMISSIE VOOR STAATSHERVORMING, ALGEMENE ZAKEN
EN VERZOEKSCRIFTEN

VERGADERING VAN WOENSDAG 13 MAART 1996

Interpellatie van de heer Jaak Gabriels tot de heer Luc Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie, over de overheveling van de bevoegdheden van de kabinetten naar de administratie

Met redenen omklede motie

VOORZITTER : De heer Johan Sauwens

– *De interpellatie wordt gehouden om 16.50 uur.*

Interpellatie van de heer Jaak Gabriels tot de heer Luc Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie, over de overheveling van de bevoegdheden van de kabinetten naar de administratie

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Gabriels tot de heer Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie, over de overheveling van de bevoegdheden van de kabinetten naar de administratie.

De heer Gabriels heeft het woord.

De heer Jaak Gabriels : Mijnheer de minister-president, geachte collega's, in haar regeringsverklaring van 21 juni 1995 formuleerde de Vlaamse regering een aantal doelstellingen inzake haar relatie, en die van haar kabinetten, met de administratie. Ik citeer letterlijk - de Vlaamse regering zal verder bouwen aan een efficiënte, doeltreffende en klantvriendelijke overheid... Een goede samenwerking kabinet-administratie zal worden bevorderd. Daartoe zal elke minister ondermeer voorzien in een geregeld, rechtstreeks overleg met de leidende ambtenaren. Een gemengde werkgroep regering-administratie zal nagaan hoe een verdubbeling van taken kan worden vermeden. Het beleidsvoorbereidende werk hoort thuis op de administratie. Er zal worden onderzocht hoe, tegen welk tempo en volgens welke werkingsmodaliteiten dit werk volledig zal worden overgedragen van de kabinetten naar de administratie. Ten slotte zal worden bekeken hoe logistiek-ondersteunende taken kunnen worden overgenomen door de administratie -. Einde citaat.

We zijn binnenkort een jaar verder, zonder dat over dit thema noch in de pers, noch in het Vlaams Parlement veel werd gehoord. Het mag dan zo zijn dat de relatie tussen

de regering en het kabinet enerzijds en de administratie anderzijds, voornamelijk bij de regeringsvorming en bij het begin van een zittingsperiode actualiteitswaarde heeft, maar dit kan en mag geen verontschuldiging zijn om deze in de loop van een zittingsperiode in de koelkast te stoppen en daar te houden. Integendeel, het zou politiek veel gemakkelijker zijn indien de discussie hierover los van het gewoel en de druk van coalitieonderhandelingen en regeringsvorming wordt gevoerd. In het bedrijfsleven is het al lang een adagium dat structurele veranderingen best grondig worden voorbereid in rustige periodes in plaats van ze te laten sudderen tot net voor het cruciale beslissingsmoment. Het is in die optiek dat ik dit dossier boven water wil brengen, los van de traditionele politieke drukte rond regeringsvorming of begroting. Op die manier kan naar een consensus worden gezocht tussen politiek en administratie om eens en voorgoed af te rekenen met de toch wel typisch Belgische mentaliteit om aan flink uit de kluiten gewassen ministeriële kabinetten een takenpakket te geven dat feitelijk bij de administratie thuishoort. De kabinetten zijn in feite eilanden van besluitvorming in het geheel van de administratie. Ze moeten in die hoedanigheid verdwijnen.

Blijkbaar is ook het topkader van de Vlaamse administratie ervan overtuigd dat de tijd rijp is om een stap te zetten in de richting van de verdere ontvetting van de kabinetten en een verschuiving van macht naar de administratie. Dat is althans het signaal dat wij tussen de lijnen menen op te vangen uit een verslag van de uiteenzetting die de heer Eric Stroobants, coördinator van de secretarissen-generaal van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap heeft gehouden tijdens de nieuwjaarsontmoeting van de Vlaamse topambtenaren met hun ministers. Mijnheer Stroobants suggereerde om de administratie te herstructureren rond twee polen : een pool uitvoeringsdiensten en een pool kerndepartementen. In de eerste pool zouden de departementen optreden als zelfstandige of semi-zelfstandige bedrijven, aan wie opdrachten worden uitbesteed. De kerndepartementen in de tweede pool zouden zich dan kunnen concentreren op de beleidsvoorbereiding en -

Gabriels

ontwikkeling, op het denkwerk dus. Blijkbaar werd hiervoor enige inspiratie gevonden in het Nederlands model, zoals dat door de commissie Wiegel naar voren werd gebracht. We hopen dat de minister-president enige toelichting kan geven bij de visie van de regering ten aanzien van deze tweedeling van de Vlaamse administratie. Bovendien loopt ze niet volledig parallel met de visie zoals ze in het actieplan Beter besturen in Vlaanderen 2002 werd geformuleerd. Daar ging men er nog van uit dat men, ik citeer - definitief afscheid zal moeten nemen van een stelsel waarin de beslissingsniveaus dramatisch gescheiden worden van de niveaus van uitvoering -. Mij interesseert hier evenwel niet de mogelijke tweedeling van de Vlaamse administratie, maar veeleer het aanbod dat door de topambtenaren wordt gedaan om een bijkomend deel van de taken van de kabinetten aan de administratie over te dragen. Met dit aanbod ligt de bal in het kamp van de regering en het Vlaams Parlement. Nu we binnenkort naar een nieuw gebouw verhuizen, en er in dit Parlement een poging wordt ondernomen om de politieke cultuur op een andere leest te schoeien, meen ik dat het aanbod van de top van de Vlaamse administratie voor de Vlaamse regering, een ideale gelegenheid is om een gelijkaardige stap te zetten in de beleidscultuur. Indien ze dit zelf niet meer kan of wenst te doen tijdens deze zittingsperiode, zou ze toch voor het einde van de zittingsperiode, op een éénduidige manier de krijtlijnen kunnen trekken voor een substantiële taakverschuiving van de kabinetten naar de administratie. Indien de regering, meerderheid en oppositie in het Parlement, in samenspraak met de top van de Vlaamse administratie, ter zake al concrete engagementen aangaan, kunnen we in ieder geval een flinke druk leggen op de volgende regeringsonderhandelingen. Ik wil het standpunt van de VLD in dat verband bondig samenvatten, uiteraard niet met de bedoeling om de pluimen op onze hoed te steken. In het kader van een nieuwe Vlaamse politieke cultuur, pleiten wij voor een forse afslanking van de kabinetten door een maximale overheveling van taken en verantwoordelijkheden naar de administratie. Dit is niet alleen nodig om een aantal kwalijke uitwassen van een typisch Belgische politieke cultuur weg te snoeien, of om de kosten te beperken, maar veeleer om in Vlaanderen tot een volwassen relatie te komen tussen politiek en administratie. De kwalijke uitwassen van de opgeblazen ministeriële hofhoudingen zijn duidelijk : een aantal functies wordt gebruikt en misbruikt voor politiek dienstbetoon, onrechtstreekse dienstverlening aan het partijapparaat en zelfs voor verkiezingscampagnes. Ik wil hier zelfs niet eens het hoofdartikel van Guy Tegenbos uit De Standaard van vijf februari aanhalen, waarin hij het had over de hovelingen. Hij heeft duidelijk de kwalijke uitwassen in herinnering gebracht van de misgroeide situatie tussen administratie en kabinet, naar aanleiding van het Uniop-proces voor het Hof van Cassatie. Een aantal kabinetleden vervullen zuiver administratieve taken en

vormen op die manier een nutteloze overlapping met de normale administratie. Een aantal functies wordt bemand door vertegenwoordigers van drukkingsgroepen die via dit parallelle en grotendeels besloten beleidscircuit, hun eigen politieke agenda doordrukken. Bovendien blijven politiek geïnspireerde benoemingen en bevorderingen van gewezen of in dienst zijnde kabinetleden, aan de orde van de dag. Tot welke misbruiken dit aanleiding kan geven, blijkt uit een aantal minder frisse politieke dossiers waarbij telkens (ex)-kabinetleden betrokken waren of nog steeds zijn.

De besparing van ongeveer 400 miljoen frank (de helft van de actuele kabinetkosten), die wellicht met een forse afslanking van de kabinetten gepaard zal gaan, is weliswaar mooi meegenomen, maar geen hoofddoel in deze materie. Veel belangrijker is dat de administratie eindelijk voor vol wordt aanzien en dat zij de belangrijkste partner wordt van de regering bij de beleidsvoorbereiding en de beleidsvorming. Door een forse vermindering van zowel het aantal kabinetleden als de centrale machtspositie ervan in de politieke besluitvorming, kan de administratie als actieve medespeler worden betrokken, ook op de belangrijkste beslissingsmomenten. Daardoor zal de beleidsvoering precies aan kwaliteit winnen. De informatie vanuit het veld zal veel gemakkelijker doorstromen. Bovendien mag worden verondersteld dat de administratie over meer ervaring beschikt zodat het warm water geen tweede keer wordt uitgevonden, of men zich geen tweede keer aan dezelfde steen stoot. Maar de beleidsvorming zal ook aan kwaliteit winnen omdat de administratie zich zelf meer verantwoordelijk zal voelen voor een beleid waar ze van bij de aanvang bij betrokken is en waarvoor ze een deel van de verantwoordelijkheid niet meer zal kunnen afschuiven op de kabinetten. Het spreekt voor zich dat de eindverantwoordelijkheid voor het beleid bij de regering en de democratisch verkozen organen, bij de politiek, blijft. Het is niet aan de administratie om de politieke knopen door te hakken of de politieke keuzen te maken. Bovendien impliceert de verschuiving van een groot of het grootste deel van de kabinetfuncties naar de administratie ook, dat de administratie zich partijpolitiek neutraal opstelt. De ontvetting van de kabinetten en de depolitisering van het ambtelijk apparaat zullen dus hand in hand moeten gaan. Maar in plaats van de bestaande politisering van het ambtelijk apparaat te gebruiken als alibi om niet te raken aan de machtspositie van de kabinetten, wil de VLD de afbouw van de kabinetten gebruiken als hefboom om de depolitisering van het ambtenarenapparaat te realiseren. Voor de sceptici die nog twijfelen aan de opportuniteit, of zelfs de mogelijkheid, om de rol van de kabinetten voor het grootste deel over te hevelen naar de administratie, verwijs ik graag naar de huidige praktijk in de meeste andere Europese landen waar de kabinetten qua omvang en macht veel beperkter zijn dan bij ons. Aangezien topambtenaren duidelijk hebben aangegeven dat ze klaar zijn om de kabinetstaken in

Gabriels

verband met de beleidsvoorbereiding en -planning op zich te nemen, ligt de bal in het kamp van de politiek en de regering.

De vraag rijst dan ook of de Vlaamse regering de intentie heeft om op het aanbod van haar topambtenaren in te gaan. Of in het kader van de politieke en bestuurlijke vernieuwing een flink deel van de taken van de kabinetten aan de administratie overgedragen zullen worden. Welke concrete stappen zal de minister-president in dit verband ondernemen? Hoever staat het met de uitvoering van de regeringsverklaring in deze materie?

Mijnheer de minister-president, ik wil deze interpellatie afronden, die misschien een ruime materie samenvat. Ik zou u willen verzoeken deze taak niet alleen aan de oppositie over te laten. U weet dat in het verleden de oppositie, omdat ze een aantal jaren niet meer aan de macht had deelgenomen, meende een inhaaloperatie te moeten uitvoeren. Daardoor werd een verdere politisering van het ambtenarenapparaat in de hand gewerkt. Ik pleit hier namens de VLD voor een andere richting. Onze positie is ter zake niet zo comfortabel. Een blik op onze vertegenwoordiging in het ambtelijk apparaat op het hoogste niveau, leert mij dat ze minimaal is. Indien men nu werk wil maken van een doorgedreven depolitisering, gekoppeld aan een forse afslanking van de kabinetten, dan vindt u in ons een gesprekspartner die met u wil meepraten. Maar ik denk dat de uitnodiging van de coördinator van de secretarissen-generaal niet zomaar kan worden genegeerd. Ik geloof dan ook dat we dit debat zo snel mogelijk ten gronde moeten voeren.

De voorzitter : De heer Geysels heeft het woord.

De heer Jos Geysels : Mijnheer de voorzitter, ik zou een viertal opmerkingen willen formuleren. In de eerste plaats zijn wij verheugd over de teneur van de tussenkomst van de heer Gabriels, omdat ze betrekking heeft op een element van politieke cultuur, dat voor de verkiezing iets meer werd benadrukt dan erna. In die zin is er een vertraging in de versnelling gekomen. Ik vind de interventie van de heer Gabriels ook prikkelend, omdat ik in verband met zijn opmerkingen over dienstbetoon, het niet kan nalaten te verwijzen naar zijn partijvoorzitter, die openlijk verklaart dat hij 66.000 dossiers bezit die te maken hebben met de ombudsfunctie. In het kader van de begroting 1996 hebben wij een bescheiden voorstel gedaan in de commissie voor Financiën, in verband met budgetten van de kabinetten. Tenzij ik me vergis hebben we toen niet de steun gekregen van de VLD, maar dit terzijde. Ten tweede wil ik opmerken dat we, zoals de heer Gabriels zegt, deze materie inderdaad niet mogen veronachtzamen. In die zin is het toch belangrijk te signaleren dat in het kader van de hervormingen van het Vlaams Parlement in zijn geheel alle elementen wat politieke cultuur betreft in het Uitgebreid Bureau inderdaad niet die

meerderheid gekregen hebben die de heren Denys, Van Grembergen, ikzelf en anderen hadden verhoopt. In die zin is zijn interpellatie een signaal om ook wat dat betreft niet uit te stellen tot het najaar, zoals afgesproken, maar in deze een inhaaloperatie uit te voeren. Ook verwees de heer Gabriels naar de nota 2002. Ik zou willen verwijzen naar 20 november 1995, de datum waarop ik een schriftelijke vraag heb gesteld aan alle Vlaamse ministers wat de problematiek van de kabinetten in het algemeen en de samenstelling en de begroting in het bijzonder betreft. Van elke afzonderlijke minister kreeg ik de laatste weken het antwoord dat de minister-president in hun plaats een collectief antwoord zou geven. Dat heb ik echter nog niet gekregen. Ik zou dus van de gelegenheid gebruik willen maken om aan de minister-president te vragen om op die vragen, gesteld niet binnen de vooropgestelde termijn maar wel binnen een redelijke termijn, te antwoorden. Mijnheer de voorzitter, ten slotte denk ik dat we moeten overwegen om met een aantal parlementaire fracties een voorstel van resolutie in te dienen. Het indienen van een voorstel van decreet zou immers zeer moeilijk zijn, gezien de opmerkingen van de Raad van State, die verklaart dat de kabinetten behoren tot de prerogatieven van de uitvoerende macht en decreetgevend werk wat dit betreft dus niet zo gemakkelijk is. Middels de resolutie zouden we eens kunnen bekijken hoe we op basis van de voorstellen van de heer Gabriels een positief signaal kunnen geven aan de uitvoerende macht.

De voorzitter : De heer Van der Poorten heeft het woord.

De heer Mark Van der Poorten : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, de problematiek van administratie en kabinetten kwam inderdaad niet zo vaak aan de orde in wat vroeger de Vlaamse Raad was en nu het Vlaams Parlement is. Ik stel op dat vlak ten eerste al de vraag of dit wel de aangewezen commissie is om deze materie te behandelen. Vroeger hoorde de problematiek immers eerder thuis in de commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden : daar kwam ze geregeld, maar toch ook niet zo frequent - dat moet ik toegeven - aan bod.

De heer Jaak Gabriels : Ik wil even zeggen dat ik mijn interpellatie, zoals u wellicht kan vermoeden, ingediend heb ter behandeling in plenaire zitting, maar dat de voorzitter van het Vlaams Parlement deze verwezen heeft naar deze commissie. Dat is dus niet mijn bevoegdheid.

De voorzitter : Deze commissie is ook bevoegd voor ambtenarenzaken.

De heer Mark Van der Poorten : Ik vraag me af of het ambtenarenbeleid inderdaad niet meer thuis zou horen bij Binnenlandse Aangelegenheden en daar wellicht meer kans maakt om regelmatig aan bod te komen naar aanleiding van concrete beleidspunten. Ik denk dat de door de heer Stroobants naar aanleiding van zijn nieuwjaarsboodschap aangegeven piste interessant is en zeer nuttig kan

Van der Poorten

zijn. We wijzen deze dan ook helemaal niet af. Anderzijds denk ik dat we hier enige nuanceringen moeten aanbren- gen. De heer Gabriëls pleit heel terecht voor een nieuwe politieke cultuur. We treden hem daarin bij. We achten het nodig dat we daar allen samen aan zouden werken. Het is echter niet alleen het werk van de regering, maar ook dat van de administratie en de kabinetten. Als par- lementsleden moeten we derhalve zelf deze problematiek blijven aankaarten en eventueel sturend optreden in dat opzicht. De afslanking van de kabinetten kan wenselijk zijn, maar toch wil ik dit nuanceren aan de hand van een concreet voorbeeld. In de vorige regering was de heer Kelchtermans bevoegd voor Ruimtelijke Ordening, Bin- nenlandse Aangelegenheden en Openbare Werken. Daartoe beschikte hij op dat ogenblik over een 35 perso- nen tellend kabinet. Dit voorbeeld kan voor een deel illu- streren wat u beoogt, mijnheer Gabriëls, namelijk een be- leidsvoorbereiding die zich eerder binnen de administra- tie moet afspelen. Aan de andere kant geeft dit volgens mij toch ook aan dat men met een dergelijke bezetting deze drie omvangrijke beleidsdomeinen nauwelijks kan bestrijken, vooral als men rekening houdt met de toe- vloed van vragen die van hier uit gesteld worden. Uw be- toog omtrent politieke bevordering vind ik - neem het me alstublieft niet kwalijk - een beetje sloganesk. Ik vind im- mers dat men die bevoegdheid niet helemaal aan de ad- ministratie kan overdragen. Op dat gebied zijn er voor- beelden te geven waarbij dit eventueel zou kunnen leiden tot een andere soort politieke benadering, namelijk een vriendjespolitiek. Uiteindelijk vind ik dat de bevoegdheid en vooral ook de verantwoordelijkheid nog steeds voor een deel geplaatst moeten worden bij zij die de bevoegd- heid en de verantwoordelijkheid ook hebben. Op deze manier heeft men nog steeds de kans om de minister op dat vlak ter verantwoording te roepen, terwijl dit in het door u naar voren gebrachte concept eigenlijk niet meer kan. Het Nederlands model wordt in onze contreien zeer vaak aangehaald als een model dat altijd wat navolging verdient, terwijl er vaak vastgesteld wordt dat men pre- cies in Nederland naar een ander model streeft. Ik bedoel slechts dat dit niet het enigzalmakende model is, daar er ginds op zich ook een ander cultuur heerst. Als u ver- klaart dat de administratie zich neutraal moet opstellen, dan is dit inderdaad een cultuur die ingeburgerd moet worden en waaraan we allen moeten meewerken. Op dat vlak wens ik echter ook eens te onderlijnen wat we de jongste jaren hebben moeten vaststellen binnen onze eigen Vlaamse administratie, die, als ik het goed heb, 11 tot 12 jaar bestaat. Sindsdien hebben we de vijfde her- structurering meegemaakt. Ik heb er geen probleem mee in te leven in het denkpatroon van de heer Stroobants, maar we moeten zo redelijk zijn de administratie de kans te geven om zich te ontplooiën en de opgelegde aanpas- singen in werking te laten treden. De ambtenaren moeten zich kunnen aanpassen aan de nieuwe mentaliteit die

thans vereist is. Vele ambtenaren wijzen me er op dat dit voor hen toch wel een hele aanpassing vergt, waarin ze zich niet altijd onmiddellijk herkennen.

In verband met de door u gemaakte opmerking betreffen- de dienstbetoon, dienstverlening enz ... moet ik persoon- lijk vaststellen dat heel concrete vragen, door mij gericht aan bepaalde ministers en blijkbaar doorgestuurd naar de administratie, toch niet steeds van die aard zijn dat je er nuttig mee kan omspringen ten opzichte van de burger voor wie je een probleem aankaart. Laat staan dat de bur- ger er zelf nuttig mee kan omgaan. Een administratie ant- woordt dan dat ingevolge artikel 37, paragraaf 4, laatste alinea dat of dat punt zo is. Daar is men nauwelijks mee gediend : uiteindelijk zou er meer verklaring en uitleg ge- geven moeten worden. Er zijn merkbare verbeteringen vast te stellen, bijvoorbeeld het vermelden van de oproep- nummers zodat men de ambtenaar die met de zaak bezig is rechtstreeks kan contacteren, via de pre-selecties die nu mogelijk zijn. Toch moet ik er op wijzen dat vele ambte- naren nauwelijks bereikbaar zijn, vermits ze blijkbaar de hele dag lang vergaderen. Er zijn dus merkbare verbete- ringen op het terrein gerealiseerd. Toch zou ik er voor willen pleiten dat dit in een ruimere context wordt gezien. Ik zou dan ook willen voorstellen hieromtrent binnen het Vlaams Parlement de discussie verder te voeren. Wellicht zullen we daar reeds volgende week een eerste aanleiding toe krijgen, wanneer de heer Stroobants zelf een uiteen- zetting over de ambtenarij zal geven.

De voorzitter : De heer Taylor heeft het woord.

De heer John Taylor : Ik had graag een aantal opmerkin- gen gemaakt in verband met het begrip politieke cultuur. Ik vind het een woord dat terecht, maar toch ook heel dikwijls ten onrechte gebruikt en misbruikt wordt. Hierbij richt ik me dan zowel tot de heer Geysels als tot de heer Gabriëls. Ik vind dat politieke cultuur niet alleen een zaak van meerderheid en oppositie is. Ook de voorstel- lingswijze, de verdachtmakingen die soms door de opposi- tie tegenover meerderheid en regering worden gebruikt, zijn uiting van een achterhaalde politieke cultuur. Mijn- heer Gabriëls, ik moet eerlijk zeggen dat als ik u hoor praten over politieke benoemingen en de nota van de heer Stroobants, ik de indruk krijg dat u alleszins niet ge- zien hebt of wil zien wat er de jongste jaren gebeurd is in de Vlaamse administratie. Er is heel wat veranderd in verband met de benoemingswijze, die zeer sterk gedepoli- tiseerd werd. Ik heb de indruk dat u niets weet van de be- trokkenheid, de objectivering en de voorstellen die vanuit de administratie gebeurden. De manier waarop u dit alles hier voorstelt herinnert me werkelijk aan de manier waar- op het vroeger gebeurde, toen bijvoorbeeld de VLD deel uitmaakte van de meerderheid. Hetzelfde geldt voor de beschikking over de kabinetten. Als u de evolutie van de Vlaamse ambtenarij gedurende de voorbije jaren enigsz- ins hebt gevolgd, dan weet u dat er op dat gebied zeker heel wat vooruitgang werd geboekt. De manier waarop u

Taylor

dit verklaart vind ik spijtig ; volgens mij verraadt het een gebrek aan politieke cultuur, dat ook vandaag in de verhouding tussen meerderheid en oppositie niet meer passend is. Het stoort me voor een deel dat u ook in verband met de toespraak van de heer Stroobants een zeer verwrongen versie van de feiten geeft. De toespraak is inhoudelijk zeer goed. Zij geeft aan hoe de verhouding tussen de Vlaamse overheid en de Vlaamse administratie moet zijn en hoe men hieraan wil werken. Een van de uitgangspunten van de nota is precies dat inzake deze verhouding reeds heel wat vooruitgang werd geboekt. Vervolgens worden een aantal denkpatronen voor de toekomst ontwikkeld. Ik heb de indruk dat u dit alles enigszins wegvaagt, wat spijtig is. Volgens mij is het belangrijk dat we deze discussie - ondermeer over de kabinetten - precies durven stellen, wat de heer Stroobants ook doet, en dit in het kader van de huidige beleidsuitvoering.

De heer Jos Geysels : Dat is wat hij zei. Althans, zo had ik het toch begrepen.

De heer John Taylor : De bijna pamflettaire manier waarop hij een aantal zaken betreffende de benoemingspolitiek naar voren brengt, doet me vermoeden dat hij ofwel totaal niet op de hoogte is van het procedureverloop van benoemingen deze jongste jaren ofwel dit niet wil zien. Dat is betreurenswaardig en in tegenspraak met alle mogelijke kreten betreffende politieke vernieuwing. Wat de kabinetten zelf en de werking van de administratie tegenover de regering betreft, citeert u zelf het regeerakkoord waarin men uitgaat van een evolutie naar een dynamisch management en een dynamische administratie, die zelf vooral het beleidsvoorbereidend werk moet verrichten. De toespraak van de secretaris-generaal is als het ware geënt op dat regeerakkoord. Volgens mij is het belangrijk dat we de administratie zelf raadplegen over de vraag of ze vandaag, hic et nunc, bereid en in staat is te doen wat van een kabinet wordt verlangd. Hebben ze de middelen, de mogelijkheden en het engagement ? Zoals mijn collega stelt is het belangrijk te horen wat de administratie hiervan denkt. Het is goed dat de heer Stroobants volgende week die vraag gesteld wordt. Wanneer vindt dit precies plaats ?

De heer Jos Geysels : Op 21 maart, in het kader van de uitnodiging van de administratie aan de parlementsleden.

De heer John Taylor : Het is zeer belangrijk hem die vraag te stellen. Ik vind immers dat het hele debat voor een deel op een rechte lijn gezet moet worden. Ofwel kan de administratie alle taken uitvoeren die de kabinetten vandaag doen, en dan moeten we in een volgende regering daaruit conclusies trekken. Ofwel kan zij dat niet, en dan moet men ook conclusies trekken. Ik vind het enigszins pervers om de zaken zo pamflettair voor te stellen. Concreet zou ik de minister-president of de secretaris-generaal zelf dus willen vragen of een administratie al dan

niet alle huidige kabinetstaken zelf kan verrichten. Als dat zo is zijn kabinetten totaal voorbijgestreefd, tenzij in de vorm van een kleine cel die een aantal persoonlijke zaken behartigt voor de minister. Ik begrijp ook niet wat het verschil bijvoorbeeld is tussen iemand die op een administratie hetzelfde werk verricht als wat hij op het kabinet doet. We weten allen dat er kabinetschefs en adviseurs zijn die topambtenaar zijn precies in die administratie waarvoor hun minister bevoegd is. Wat is dan het verschil ? Het zou goed zijn daarover verduidelijkingen te krijgen. Ook zouden we moeten weten welke taken kabinetsleden doen die niet door de administratie kunnen worden verricht. Maar ik vind toch dat we dat debat met de administratie zelf moeten voeren. Zo niet praten we naast elkaar, en dat zou allesbehalve een bijdrage tot een nieuwe politieke cultuur vormen.

De heer Jaak Gabriels : Voorzitter, sta me toe daar even een antwoord op te geven. De heer Taylor voelt zich geïrriteerd om te reageren op een interpellatie die ik hier niet heb gehouden. U verwijt me bovendien een polemische, perverse, eenzijdige, sloganeske houding. Maar dat heb ik precies willen vermijden. Ik wil de klassieke tegenstelling tussen meerderheid en oppositie overstijgen.

De voorzitter : Gelieve uw betoog te beëindigen ...

De heer Jaak Gabriels : Heb ik, als Vlaams parlements lid, niet het recht om me te verdedigen ? Ik zal de heer Taylor mijn uitgeschreven tekst overhandigen. Dan kan hij lezen wat ik echt heb gezegd. Probeer alsjeblief dergelijke vooringenomenheid te laten varen. En luister alsjeblief eens naar mijn oproep om een echte discussie te voeren.

De voorzitter : Deze interpellatie is gericht tot de minister-president, en tot niemand anders. Ik geef hem dan ook nu het woord.

De heer André Denys : Voorzitter, sta me toe dat ik eerst nog even iets zeg : ik had immers het woord gevraagd. Collega Geysels heeft de indruk gewekt dat de heer Gabriels een mooi pleidooi heeft gehouden, maar in de praktijk eigenlijk iets heel anders heeft gedaan. De heer Geysels verwees onder meer naar een bijeenkomst van de commissie voor Financiën en Begroting, toen we zijn amendement niet hebben goedgekeurd. Hij had het ook over de komende discussie in het Vlaams Parlement over de nieuwe politieke cultuur. Het standpunt dat de heer Gabriels hier heeft verwoord is het standpunt van de VLD-fractie. We willen dat standpunt ook in daden omzetten. We hebben het amendement van de heer Geysels niet goedgekeurd, omdat we de discussie over de gehele problematiek willen voeren. Dat zal in het najaar gebeuren, tijdens dat debat over de nieuwe politieke cultuur. We hebben niet de bedoeling om de zaak op de lange baan te schuiven. We willen dan spreken over de verhouding tussen kabinet en administratie, maar ook over aller-

Denys

lei para-regionales, die in een grijze zone werken. Ook daarin moet klaarheid komen.

De voorzitter : Minister-president Van den Brande heeft het woord.

Minister-president Luc Van den Brande : Dank u, voorzitter. Eerst een beschouwing van algemene aard, alvorens op de interpellatie zelf in te gaan. We moeten samen zoeken naar wat men een nieuwe politieke cultuur noemt. Maar ik pleit er voor om zuinig om te springen met die woorden. ? Het is verkeerd om de politieke cultuur en haar vernieuwing te beperken tot een persoonlijke opinie. Nemen we bijvoorbeeld het Britse Parlement. Men kan niet ontkennen dat dit het oudste parlement ter wereld is, en een bepaalde politieke cultuur uitdraagt. Maar men zal niet, door steevast te spreken over een nieuwe politieke cultuur, ook een nieuwe politieke cultuur introduceren. We kunnen natuurlijk van mening verschillen. Maar we zijn het er over eens dat we, naar aanleiding van de autonomie die we verworven hebben, en naar aanleiding van de ingebruikname van ons nieuw huis, consequent moeten zaken verbeteren en bijstellen. Daarin zijn we dus bondgenoten. Inzake de interpellatie van collega Gabriels weten we dat de heer Stroobants, de voorzitter van het College van Secretarissen-generaal, in het kader van de beleidsvoorbereidende opdrachten van de administratie een werkdocument heeft opgemaakt. Dat document heeft als titel : Kerntaak en -analyse : scheiding tussen beleidsvorming en beleidsvoering. In deze nota wordt een nieuw managementsconcept gehanteerd. Men heeft het over de zogenaamde kerndepartementen, waarbij de administratie ook verantwoordelijkheid zou dragen inzake strategische beleidsvorming en -studie. Dat is een interessant idee. Die administratie moet haar werking opbouwen rond haar kerntaken. En de te talrijke Vlaamse openbare instellingen die tijdens de vorige zittingsperiode zijn opgericht, moeten operationele cellen worden. Zij moeten datgene wat de burgers als instrumenten aangereikt krijgen, concretiseren. De idee van beleidsvorming en -studie is een kerntaak die wellicht met minder mensen mogelijk is. Het operationele kader zal in elk geval in een aantal uitvoeringscellen worden omgezet. Dat veronderstelt natuurlijk dat we de taakafbakening tussen de administratie en de kabinetten opnieuw onderzoeken. We moeten echter nadenken over de draagwijdte van de toekomstige verantwoordelijkheid van de ministers. Ik deel de mening van de heer Van Der Poorten. Het ene kan niet los worden gezien van het andere. Men kan zich vele vragen stellen inzake delegatie van bevoegdheden. Zo'n delegatie moet in zekere mate kunnen. Maar inzake bepaalde aspecten primeren de politiek en het beleid. Ik vind dus dat we, naar aanleiding van de verkiezingsuitslag van 24 november 1991, die we allen hebben gevoeld als een schok, een aantal juiste conclusies hebben getrokken. Maar inzake één domein zijn we te ver gegaan. Dat be-

treft het verambtelijken, het vertechniseren, het vertechnocratiseren van een aantal beleidsbeslissingen. We moeten erg voorzichtig zijn, en niet tot besluiten komen die de democratie niet verbeteren maar eerder doen ontaarden.

Het werkdocument van de heer Stroobants speelt in op de uitdagingen die in het onderdeel over beter bestuur in het regeerakkoord werden opgenomen. Ook in de verklaring van september 1995 wordt daarover geschreven. Ik wil u uitleggen wat we daarmee gedaan hebben. Op 27 januari jongstleden heeft de heer Stroobants deze tekst uitgesproken. Op 31 januari, enkele dagen later dus, heeft de Vlaamse regering kennis genomen van het werkdocument waarop die toespraak steunde. De daarin vervatte krachtlijnen inzake de scheiding tussen beleidsvorming en beleidsuitvoering werden aanvaard. Ikzelf kreeg de opdracht om een ad hoc werkgroep, samengesteld uit vertegenwoordigers van alle regeringsleden, voor te zitten. Uiteraard werd de administratie daarbij betrokken. De werkgroep heeft als opdracht om, uitgaande van de krachtlijnen van het werkdocument inzake de scheiding tussen beleidsvorming en beleidsuitvoering, een grondig onderzoek door te voeren van de voorstellen die in het werkdocument vervat zijn. Ook moet die werkgroep een actieplan voorbereiden met het oog op de concretisering van de krachtlijnen inzake de scheiding tussen beleidsvorming en beleidsuitvoering. Tenslotte moet die werkgroep de raamnota, bedoeld in de verklaring van september 1995, verder uitwerken. Ik citeer. In de loop van 1996 zal een raamnota worden uitgewerkt waarin op een coherente en systematische wijze de opdracht en de structuren onderling worden afgestemd. Welk soort van taken horen thuis in het ministerie ? En welke gespecialiseerde activiteiten horen thuis in wat we noemen specifieke werkmataanschiappen, met onderscheid naargelang het om exploitatie, commerciële of administratieve activiteiten gaat ? De beoogde effectiviteit van het overheidsoptreden zal hierbij als toetssteen worden gebruikt. Op alle vlakken zal er een grotere resultaatsgerichtheid worden nagestreefd. Einde citaat.

De resultaten van de werkzaamheden van deze werkgroep zullen voor 1 mei aanstaande in een tussentijds rapport worden opgenomen. Dat moet dan toelaten om nieuwe oriëntaties vast te stellen. De Vlaamse regering heeft dit document dus geenszins terzijde geschoven. Dat zou erg dom zijn. We proberen daarentegen op adequate wijze in te spelen op wat we een grondig hersturingsproces binnen de administratie noemen. Velen dragen daartoe bij. Mag ik in dat verband opmerken dat we de eerste en enige administratie zijn die sedert het statuut-Camu, op 1 januari 1994, een nieuw statuut hebben aangenomen. Een statuut op zich volstaat natuurlijk niet. Maar dat is toch een aanzet. Ten tweede. De uitvoering verloopt trager dan we wensen. Maar ik ben er nu van overtuigd dat we dit proces enige tijd moeten gunnen. Ik bespeur positieve ontwikkelingen. Zo was ik erg blij dat tijdens een re-

Van den Brande

cente spoorstaking vele ambtenaren zelf hun vervoer organiseerden om toch op hun werkplaats te geraken. Dat toont aan dat er iets nieuws leeft. Op de internationale performantieranglijst van administraties staan we, op wereldvlak, op de zevende of achtste plaats. Dat mag wel eens worden gezegd. Er zijn dus vele veranderingsprocessen op gang getrokken. We nemen dus datgene wat de administratie ons aanreikt ernstig. Maar de administratie zelf is er nu niet klaar voor om datgene wat in de kabinetten gebeurt, helemaal, of voor drie vierde, over te nemen. Ik ben er altijd voorstander van geweest om tot een andere taakverdeling te komen. Ik wil een concreet voorbeeld geven. Op mijn kabinet werden enkele mensen voor onthaaltaken aangeworven. Als ik het onthaal op mijn kabinet vergelijk met het onthaal op gelijk welk provinciebestuur, dan moet ik vaststellen dat het onthaal bij mij, wegens gebrek aan personeel, vrij pover is. Ik deel dus de hier geuite opvatting dat heel wat opdrachten kunnen en zullen worden uitgevoerd door de administratie. Maar het zou een grote vergissing zijn om, op een ogenblik dat de administratie daarvoor nog niet klaar is, dat toch te doen. Dat zou ten koste gaan van de dienstverlening, van het beleid, en ook van de beleidsvoorbereiding. Ik denk dat wij tot de herschikking van de opdrachten moeten komen, wat dus automatisch zal leiden tot een vermindering van het aantal leden op de kabinetten, waar ik overigens ook voorstander van ben. Ik wil dat ook proberen op te volgen en te concretiseren in de volgende periode. Ik zou niet willen belanden in een situatie waar wij op het vlak van de verantwoordelijkheid over bepaalde beslissingen tussen kade en schip zouden komen te vallen, en daarom meen ik dat wij het geleidelijk moeten uitwerken. Zonder concept of organisatiestructuur nu te stoppen met kabinetten lijkt mij geen goed idee, want ik zou niet verantwoordelijk willen zijn voor de gevolgen.

Wij moeten ons positief in dit proces bewegen, ongeacht of wij in de oppositie of de meerderheid zetelen - de krijgskansen kunnen immers wisselen. Ik vind het goed dat een en ander wordt bekeken bij het begin van een zittingsperiode. Wij hebben het voorbeeld van de privé-secretaresse van de heer Den Uyl in Nederland die ook de privé-secretaresse is geworden van de premier in een andere politieke constellatie. Wij stellen wel vast dat er hoe dan ook overal ter wereld kabinetten zijn. Wij bevinden ons op dit vlak in een misschien wat zuidelijker cultuur, en het is de uitdrukkelijke vraag zelfs in een aantal noordelijke landen om in hun kabinetssamenstelling een aantal stafmedewerkers meer te hebben dan nu het geval is. Dit is geen geval van welles of nietes, en men moet dan bereid zijn om mensen van de administratie te kunnen benutten die in een buitengewoon flexibele arbeidstijd werken en die op meer momenten dan men denkt ter beschikking moeten staan. Ik wil dit even aanhalen, want de mensen die op de kabinetten werken gaan vaak door voor luxepaarden die een prinsleven leiden.

De heer Jos Geysels : Die indruk heb ik nooit willen wekken.

Minister-president Luc Van den Brande : Dat zeg ik ook niet, maar ik beklaag soms sommige lieden die het risico hebben gelopen met uw dienaar mee te werken, en ik wil mij daar dan ook voor verontschuldigen bij een aantal van hen. Wij nemen heel ernstig wat de heer Stroobants heeft voorgesteld. Ik heb aangegeven in welke stappen wij één en ander wensen te realiseren, maar het kan enkel wanneer het van twee kanten komt. Onze huidige administratie is echter niet klaar om deze taken over te nemen, maar dit is niet als verwijt bedoeld.

De voorzitter : De heer Gabriëls heeft het woord.

De heer Jaak Gabriëls : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, ik dank de minister-president voor het serene debat, los van de toon die daarnet werd aangeslagen. Dat was nooit mijn bedoeling, want daar schieten wij niet mee op. Ik heb niet gepleit dat een en ander van vandaag op morgen zou kunnen, maar ik vond wel dat de uitspraak van de coördinator van de secretarissen-generaal een belangrijk moment was om het debat te openen. Men kan natuurlijk vergelijkingen trekken, en er zijn inderdaad ministers die met meer medewerkers werken, en er zijn er die met minder medewerkers werken - zelfs in zuidoostelijke landen. U weet dat men in Frankrijk het aantal effectieve medewerkers voor de ministers heeft beperkt tot een maximum van acht, en in Griekenland is het tot vier beperkt. Ik ga hier geen opsomming van cijfers geven, want dat lost niets op. Ik denk dat de beleidscultuur bij ons anders is geëvolueerd, maar naar aanleiding van de opmerkingen van de heer Stroobants over de tweedeling hebben wij wellicht de mogelijkheid om dit erin op te nemen. Ik deel uw mening dat sommige taken zoals ze nu worden uitgevoerd niet kunnen worden overgelaten, want dan zou men komen tot inertie en besluiteloosheid. Als wij het debat vandaag zouden aangaan en wij de uitgangspunten van de heer Stroobants als vertrekpunt zouden nemen, dan zouden wij op zeer korte termijn de administratie veel efficiënter kunnen doen inspelen op het politieke spel. De politieke besluitvorming blijft bij de verkozenen des volks, ook in de toekomst. U heeft ook gelijk dat het geen zin heeft te komen tot de suprematie van de ambtenarij, want dan zijn wij fout bezig. Democratie veronderstelt immers dat men zich aanbiedt bij de bevolking, een mandaat krijgt en hiervoor verantwoording aflegt. Op basis hiervan kan de bevolking zijn keuze maken. Ik heb ervoor gepleit dat wij afstappen van het systeem dat uiteindelijk heel wat kwalijke indrukken bij de burgers heeft achtergelaten. Ik zeg niet wie hier verantwoordelijk voor is, ik heb trouwens niemand genoemd. Ik heb alleen verwezen naar één politiek editoriaal van Guy Tegenbos, waarin hij zegt dat wij af moeten van de hovelingen. Hij haalde de Uniop- en Agusta-affaire aan. Wij moeten ook geen struisvogelpolitiek voeren, want deze zaken hebben ons geconfronteerd met dingen

Gabriels

waar wij bang voor zijn geworden. Als ik zie wat in de omgeving van bepaalde ministers door medewerkers, al dan niet onder controle van de ministers, is gedaan, dan vraag ik mij af in welke wereld we zijn beland. Als het besluit van dat editoriaal is dat niet langer kan worden geduld dat het optreden van deze hovelingen ongereguleerd blijft en het hele systeem best zou verdwijnen, dan is dat een wens die in vele lagen van de bevolking en ook bij u, mijnheer de minister-president, leeft.

Wij moeten komen tot optimalisering van de uitvoering door de ambtenarij. Wij praten veel over mobiliteit en flexibiliteit, als wij de ambtenarij voldoende mobiel en flexibel kunnen maken, dan is dit vanzelfsprekend de gedroomde kans om de discussie aan te vangen. Ik hoop ook dat naar aanleiding van wat vandaag is naar voren gebracht, wij de twee debatten aan elkaar kunnen koppelen. Het ene is met het andere verbonden, niet alle taken moeten overigens door de ambtenaren worden overgenomen, er moeten altijd een paar vertrouwenstaken rond de minister blijven. Wij mogen echter geen twee niveaus van besluitvorming krijgen die parallel lopen. In uw Vlaamse regering is een dossier door de basis en de hele administratie positief bevonden, en door de kabinetsleden van een bepaalde minister is het afgewezen. Dat soort toestanden mogen wij in de toekomst niet meer krijgen. Dan komen wij immers tot besluitvorming die niet meer wordt gedragen door de goede ambtenarij en de kennis van zaken van de minister. Ik wil het daar niet verder over hebben, want dan zijn wij aan het polemiseren. Blijkbaar is het de bedoeling één en ander uit te werken met de heer Stroobants, het parlement, de uitvoerende macht en de ambtenarij, om te zien hoe wij op zeer korte termijn tot een ombuiging kunnen komen. Zodoende kunnen wij het ene zoveel mogelijk vermijden - persoonlijke medewerkers viseren - om het andere te verstevigen, namelijk om de administratie tot een meer efficiënt apparaat te maken ten dienste van de burgers, waar wij allemaal de opdracht en de verantwoordelijkheid voor dragen.

De voorzitter : De heer Taylor heeft het woord.

De heer John Taylor : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, het antwoord was zeer verduidelijkend, zeker over wat hij zei in verband met de nieuwe politieke cultuur. Wij moeten immers zuinig zijn met de term en er geen gebruik of misbruik van maken naargelang van de situatie. Iedereen heeft de opdracht hygiënisch te denken en te praten. In verband met de kerntaken en het onderzoek dat in dit verband wordt gevoerd, hoop ik dat het parlement hierin kan betrokken zijn. Het raakt de essentie van de uitvoerende macht. Er kan ook worden bevraagd wat de opdrachten zijn van de Vlaamse overheidsinstellingen en wat daar ook niet bij hoort. Het is een belangrijk debat waarvan ik hoop dat het parlement erin zal worden betrokken. In verband met de kabi-

netten hoop ik dat wij komen tot een verdere prestatie in de Vlaamse administratie, die kabinetten misschien overbodig maakt. De Vlaamse administratie is dan misschien in staat om al het beleidsvoorbereidend werk te doen dat wordt verwacht door de uitvoerende macht. Ik wil toch ook waarschuwen voor de doorzichtigheid. Wij weten nu hoe groot de kabinetten zijn en met hoeveel personeel de regering werkt. Als de kabinetten morgen worden afgeschaft, dan weten wij niet meer over welk potentieel de minister beschikt. De minister kan dan misschien misbruik maken van de administratie en van materiaal. Er zijn voorbeelden van heel wat zaken die in de administratie thuishoren en die misschien tot misbruik van de administratie kunnen leiden voor zaken die niet rechtstreeks tot de taak van de minister horen. Begrijp mij niet verkeerd, ik pleit hier niet voor het behoud van kabinetten, maar ik wil er enkel voor waarschuwen dat er andere negatieve factoren kunnen opduiken wanneer zij verdwijnen.

De voorzitter : De heer Van der Poorten heeft het woord.

De heer Mark Van der Poorten : Mijnheer de voorzitter, de minister-president heeft daarnet gezegd dat de administratie niet klaar is voor de taken van de kabinetten. Dat is een vermoeden dat ik niet specifiek heb geuit, maar wel met hem deel. Dat wil niet zeggen dat niet moet worden onderzocht welke taken thuishoren respectievelijk in de ministeries en de kabinetten. Dit is een piste die moet worden geopend, maar ik wil nog wel eens wijzen op wat wij daarnet het geëxperimenteer hebben genoemd. Wij moeten er ons van bewust zijn dat dit ook bij vele ambtenaren op die manier werd ervaren, en dat daar een aantal frustraties blijven leven. Ik pleit er dan ook voor dat als wij die discussie aangaan wij dat niet enkel zouden doen met de absolute top - de secretarissen-generaal -, maar ook met de mensen van de subtop, het middenkader, en ook het laagste niveau. Vooral die laatste operatie heeft heel wat teweeggebracht, en ik heb de indruk na contacten met mensen van de administraties dat niet iedereen mee kan in het proces dat door de top wordt opgezet. Daardoor kan men de indruk krijgen dat de top zich aan het settelen is.

De voorzitter : Minister-president Van den Brande heeft het woord.

Minister-president Luc Van den Brande : Mijnheer de voorzitter, voor sommigen is dit een soort obsessie. Ik vind dat de heer Tegenbos uitstekende analyses maakt, maar de democratie en het goed functioneren van een staat is niet alleen een kwestie van kabinetten. Wij zitten dus wel op dezelfde lijn, al zal ik nooit over hovelingen spreken, ik maak mij overigens wel zorgen of de Internationale Conventie van Genève en de arbeidswet van 1971 wel toepasbaar zijn op de mensen die het moeten doen. Laat mij heel concreet zijn, de nota staats hervorming, die ik heb voorbereid en waarvoor ook de administratie bij-

Van den Brande

dragen heeft geleverd, zou in een toekomstig systeem nooit tot stand kunnen komen als men niet over een aantal medewerkers beschikt die hier inhoudelijk en conceptueel hard en lang aan werken. Het zal dus een zoektocht zijn om één en ander duidelijk af te lijnen inzake beleidsvorming, beleidssturing, de operationele uitvoering van het beleid en de politieke verantwoordelijkheid van de gekozenen en van de ambtenaren. Dat is de dynamiek waarin ik mij wil bewegen, en het kan misschien ook leiden tot een grondige herverkaveling van opdrachten.

Met redenen omklede motie

De voorzitter : Door de heren Denys en Vermeiren werd tot besluit van deze interpellatie een met redenen omkle-

de motie aangekondigd. Ze moet uiterlijk 24 uur na de sluiting van de vergadering zijn ingediend.

Het Vlaams Parlement zal zich daarover tijdens een volgende plenaire vergadering uitspreken.

Het incident is gesloten.

– *De vergadering wordt gesloten om 17.46 uur.*
